

Nationellt nätverk för ultraljudsbarnmorskor tar fram egen kompetensstege

Ultraljudsbarnmorskor i både norr och söder har efterlyst en gemensam utbildning. Nu har NUB – Nationellt nätverk för ultraljudsbarnmorskor tagit tag i frågan och arbetat fram en kompetensstege för ultraljudsbarnmorskor. Tanken är att den ska användas i hela landet.

Vem ska göra ultraljudsundersökningar på gravida i framtiden? Ultraljudsdiagnostiken har expanderat det senaste decenniet, både nationellt och internationellt. I dag gör barnmorskor de flesta graviditetsultraljuden, men medelåldern inom kåren är hög. Bara i Stockholms län har nästan hälften gått i pension de senaste åren – och fler är på väg.

Maria Kloow är verksamhetschef på ultraljudsenheten Ultragyn i Stockholm och initiativtagare till NUB och hon menar att situationen har varit bekymmersam.

– Tidigare fanns ingen nationell eller regional överblick av behovet eller hur många barnmorskor som var under utbildning inom obstetriskt ultraljud, men sedan några år har NUB genom sina regelbundna träffar fått kunskap om läget. Nu vet vi hur det ser ut i landet och vilka behoven är, säger hon.

För att utbilda sig till ultraljudsbarnmorska krävs både teoretiska och praktiska kunskaper. Den praktiska utbildningen sker vanligtvis på den egna arbetsplatsen. Det är det gamla sättet som gäller, att ”gå lärling” i tre till sex månader.

” Tidigare fanns ingen nationell eller regional överblick av behovet eller hur många barnmorskor som var under utbildning inom obstetriskt ultraljud, men sedan några år har NUB genom sina regelbundna träffar fått kunskap om läget.

Den teoretiska utbildningen sker genom Svensk Förening för Obstetrik och Gynekologi (SFOG) påbyggnadskurs i Obstetriskt Ultraljud, eller på Karolinska Institutet, Obstetriskt Ultraljud.

SFOG-kursen är en teoretisk kurs på fem dagar och ger grundläggande ultraljuds-utbildning i teori och praktik. Cirka sex månader efter kursen sker en teoretisk och praktisk examination. Utbildningen på Karolinska Institutet är en högskoloutbildning på avancerad nivå som ger 30hp. Kursen vänder sig till barnmorskor och läkare som har en anställning eller praktik på en ultraljudsenhet. Båda kurserna ger behörighet att självständigt utföra rutinmässig obstetriskt ultraljud.

Att utbilda en ny ultraljudsbarnmorska tar tid och kostar pengar. Det innebär cirka ett års praktik parallellt med avancerade utbildningar. Kursavgifterna varierar beroende på vilken utbildning det handlar om, de kan hamna på cirka 40 000 kronor per barnmorska och en total kostnad på drygt 600 000 kr (inklusive lönekostnader).

– Det innebär ekonomiska svårigheter för mottagningar att själva klara kostnaderna, alla har inte råd att utbilda sina egna ultraljudsbarnmorskor. Sedan tar det cirka fem år att bli trygg i sin yrkesroll, säger Maria Kloow och konstaterar att kompetensen inom yrkesgruppen är mycket hög.

I Stockholms län gjorde barnmorskorna gemensam sak för några år sedan och skrev till hälso- och sjukvårdsförvaltningen om den kommande bristen och behovet av att utbilda och lära upp nya ultraljudsbarnmorskor. I maj 2015 beslutade förvaltningen inom Stockholms läns landsting att

fördela två miljoner kronor om året i fem år på de mottagningar som anställer och utbildar barnmorskor till ultraljudsbarnmorskor.

Ultraljudsdiagnostiken introducerades inom kvinnosjukvården för 30 år sedan och byggdes snabbt ut. De barnmorskor som vidareutbildade sig var ungefär jämgamla och det är de som snart går i pension.

I början fanns inga utbildningskrav eller kurser. Både barnmorskorna och läkarna fick därför själva lära sig grunderna och sedan lära av de kolleger som kommit längre. I slutet av 1990-talet tränade många av dem på längre och kortare kurser vid Sentrum för Fostermedicin i Trondheim, Norge.

Sedan 15 år finns det kurser på både grundläggande och avancerad nivå i Sverige, men det finns fortfarande inga nationellt fastställda kunskapskrav. Därför varierar barnmorskornas kompetens och vad de får göra – både mellan olika landsting och mellan olika mottagningar inom samma landsting.

Nu har NUB – Nationellt nätverk för ultraljudsbarnmorskor tagit fram en kompetensstege för ultraljudsbarnmorskor. Tanken är att den ska kunna användas i hela landet. Kompetensstegen kan också användas och kopplas till en lokal löneutveckling. På Ultragyn i Stockholm, där Maria Kloow arbetar, har de även tagit fram en lokal utbildningsplan för anställda.

– Det behövs seniora erfarna ultraljudsbarnmorskor för att utbilda nästa generation. Det är nu vi måste göra det, innan alla gått i pension, säger hon.

TEXT MARGARETA REHN JORDEMODERN

NUB – Nationellt nätverk för ultraljudsbarnmorskor arbetar för:

- › Informations- och kunskapsutbyte för barnmorskor verksamma inom den obstetriska ultraljudsprofessionen.
- › Lägesrapport från landets olika ultraljudsmottagningar.
- › Utbildning i obstetriskt ultraljud.

NUB – Nationellt nätverk för ultraljudsbarnmorskor har representanter i:

- › Svenska graviditetsregistret PNQ-f (fosterdiagnostik).
- › Socialstyrelsen: övervakning av fosterskador och kromosomavvikelser.

NUB är ett nätverk inom RUD som är en riksförening för personal/barnmorskor inom ultraljudsdiagnostik. Det gemensamma målet är ultraljudsutbildning för barnmorskor och fortlöpande utbildning, från basnivå till mer specialinriktade kurser. Inom RUD finns stipendier att söka. NUB och RUD följer och diskuterar aktuella frågor inom området ultraljudsdiagnostik.

NUB samarbetar också med Ultra-Arg (SFOG:s arbets- och referensgrupp för ultraljudsdiagnostik) och Svenska Barnmorskeförbundet.

På NUB nätverksmöte den 27 april 2017 i Stockholm träffades ultraljudsbarnmorskor från Göteborg, Hudiksvall, Jönköping, Kista, Malmö, Stockholm, Södertälje, Umeå, Uppsala och Örebro. Utredare Karin Gottvall deltog som representant från Socialstyrelsen.

NUB – nationellt nätverk för ultraljudsbarnmorskor annonserar sina möten i Jordemodern och under **Kalendarium** på hemsidan barnmorskeförbundet.se

Information och kontakt: Maria Kloow, ultraljudsbarnmorska och verksamhetschef på Ultragyn, Ultraljudsenheten i Stockholm, Maria.Kloow@ultragyn.se

RUD – Riksföreningen inom ultraljudsdiagnostik, ultraljud.nu

Ultra-Arg – Arbets- och referensgrupp för ultraljudsdiagnostik, sfog.se

Graviditetsregistret.se

**Kompetensstegen
ultraljudsbarnmorska (förslag)**

Nivå I under utplärning

- › Legitimerad barnmorska med minst ett års erfarenhet från förlossning/barnmorskemottagning
- › Under utbildning, "lärling" 3–12 månader

Nivå II utbildningskrav

- › Två till fyra års klinisk erfarenhet
- › Högskoleutbildning 30 hp ultraljud alternativt
- › SFOG påbyggnadskurs obstetriska ultraljud
- › Grundutbildning i genetik/etik
- › Hjärt-kurs
- › Nuppcertifikat
- › Doppler/blodflödeskurs

Nivå II arbeta självständigt som ultraljudsbarnmorska

- › Tillväxtkontroller
- › Ultraljudundersökningar vecka 18-20
- › Doppler Blodflödesundersökningar
- › Nupp/KUB-mätningar
- › Remisshantering/telefonrådgivning

Nivå III

- › Minst fem års klinisk erfarenhet
- › Definierat vårdansvarsområde
- › Utbildnings- och handledarmeriter

Nivå IV

- › Minst åtta års klinisk erfarenhet
- › Definierat vårdansvarsområde
- › Arbeta som sektionsledare, koordinator
- › Kliniska expertkunskaper
- › Utbildar/föreläser
- › Licentiat/magisterexamen

Faktorer som påverkar lönespridningen är:

- › Antal yrkesverksamma år
- › Erfarenhet
- › Kunskap
- › Social kompetens
- › Tidigare anställning/uppdrag
- › Ålder